

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023 - 2024

Β΄ ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 3 Ιουνίου 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: 3B

ΛΥΣΕΙΣ

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (Μονάδες 20)

Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη στήλη Β΄ περισσεύουν δύο(2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Ηράκλειος	(α) Παραχώρηση Κύπρου στους Βενετούς
2. Ισίδωρος	(β) Μεταφορά πρωτεύουσας
3. Αλέξιος Α΄ Κομνηνός	(γ) Χρυσόβουλο του 1082
4. Αικατερίνη Κορνάρο	(δ) Αρχιτέκτονας Αγίας Σοφίας
	(ε) Τίμιος Σταυρός
	(στ) Χριστόγραμμα

1- (ε) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 21, δ. 2)

2- (δ) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 1)

3- (γ) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 37, δ. 2)

4- (α) (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 48, δ. 1)

(4x2,5 μ.= 10 μον.)

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεών σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

α. Τα θέματα ήταν διοικητικές περιφέρειες με δικό τους στρατό.

β. Το Κοράνι είναι το ιερό βιβλίο του Ισλάμ.

γ. Κατά την Κυρίως Βυζαντινή περίοδο ο διοικητής της Κύπρου ονομαζόταν *κατεπάνω*.

δ. Κατά την Δ΄ Σταυροφορία (1204) οι Σταυροφόροι ηττήθηκαν από τους Βυζαντινούς.

α- **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 21-22, δ. 3)

β – **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 27, δ. 1)

γ- **ΣΩΣΤΟ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 39, δ. 1)

δ- **ΛΑΘΟΣ** (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 42, δ. 3)

(4x2,5 μ.= 10 μον.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (Μονάδες 45)

Το σύμβολο της καθέτου (/) δηλώνει διαφορετικές σωστές απαντήσεις, μια εκ των οποίων θα πρέπει να περιλαμβάνεται σε μια σωστή απάντηση. Οι πληροφορίες εντός παρενθέσεων ή αγκυλών δηλώνουν στοιχεία που δεν είναι απαραίτητα, όμως μπορούν να περιληφθούν σε μια σωστή απάντηση.

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

(α) Διάταγμα των Μεδιολάνων

(ποιοι το υπέγραψαν, τι συμφώνησαν)

(8 μον.)

- Ήταν μια συμφωνία που υπογράφηκε από τον Κωνσταντίνο (Α΄) και τον Λικίνιο.
- Αναγνώρισαν στους χριστιανούς ελευθερία άσκησης της λατρείας τους/ εξασφαλίστηκε το δικαίωμα της ανεξιθρησκίας σε όλους τους υπηκόους της αυτοκρατορίας.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 16, δ. 2)

(β) Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους (ημερομηνία και χρονολογία, αρχηγοί αντιπάλων, μία (1) συνέπεια)

(12 μον.)

- Έγινε στις 29 Μαΐου του 1453.
- Αρχηγός των (Οθωμανών) Τούρκων ήταν ο Μωάμεθ ο Β΄ / Μωάμεθ ο Πορθητής και αρχηγός/ Αυτοκράτορας του Βυζαντίου ήταν ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄/ Κωνσταντίνος Παλαιολόγος.
- Συνέπειες:**
  - Η Άλωση τραυμάτισε αρχικά την περηφάνεια των Ελλήνων [σύντομα όμως, άρχισε να διαμορφώνεται η ελπίδα της Ανάστασης του Γένους].
  - Το πνεύμα του Βυζαντίου μεταφέρθηκε από τους λογίους του στη Δύση.
  - Οι Οθωμανοί Τούρκοι έκλεισαν τους δρόμους της Ανατολής, ωθώντας τους Ευρωπαίους στις (μεγάλες γεωγραφικές) ανακαλύψεις.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 50-51, δ. 2, 3)

B2. Σε μια ορθά δομημένη παράγραφο, να αναφέρετε **τρία (3) αίτια** των Αραβικών Επιδρομών στην Κύπρο και **τους δύο (2) όρους** που προέβλεπε το καθεστώς συγκυριαρχίας μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων το οποίο επιβλήθηκε στο νησί.

(25 μον.)

Αίτια:

- Η γεωγραφική θέση της Κύπρου θα βοηθούσε τους Άραβες στον έλεγχο της (Ανατολικής) Μεσογείου.
- Η Κύπρος θα έπαιε να χρησιμοποιείται ως ορμητήριο από τους Βυζαντινούς.
- Η Κύπρος θα χρησιμοποιούνταν ως αραβική ναυτική βάση για επιθέσεις εναντίον των Βυζαντινών/ των βυζαντινών εδαφών στη Μ. Ασία.
- Τα (άφθονα φυσικά) προϊόντα θα εφοδίαζαν τον αραβικό στρατό.
- Η ξυλεία της Κύπρου θα συνέβαλλε στη ναυπήγηση (ισχυρού) στόλου των Αράβων.
- Η Κύπρος ήταν σπουδαίος εμπορικός σταθμός, λόγω της ναυτικής της θέσης και των πρώτων υλών που εξήγαγε.
- Από την Κύπρο, οι Άραβες θα εξυπηρετούσαν τα εμπορικά και στρατιωτικά τους συμφέροντα, διότι γειτόνευε με αραβικές περιοχές.

Καθεστώς συγκυριαρχίας

- Προέβλεπε ότι οι Βυζαντινοί και οι Άραβες θα μοιράζονταν τα έσοδα από τους φόρους που πλήρωναν οι Κύπριοι.
  - Η Κύπρος θα τηρούσε ουδετερότητα στις διαμάχες μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων.
- (Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 29, δ. 1)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (Μονάδες 35)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Ι

Έχοντας συνεχώς στο μυαλό του τις αναμνήσεις του ρωμαϊκού μεγαλείου, ο Ιουστινιανός ονειρευόταν να φέρει τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στην παλαιά της μορφή. Να αποκαταστήσει δηλαδή τα δικαιώματα που το Βυζάντιο, ως κληρονόμος της Ρώμης, διατηρούσε πάνω στα βαρβαρικά βασίλεια της Δύσης και να επαναφέρει την ενότητα του ρωμαϊκού κόσμου. [...] Χάρη στις επιτυχίες του εκστρατείες, ο Ιουστινιανός μπορούσε να περηφανεύεται ότι είχε πραγματοποιήσει το όνειρό του. Χάρη στην επίμονη φιλοδοξία του, η Δαλματία, η Ιταλία, ολόκληρη η ανατολική Αφρική, τα νότια της Ισπανίας, τα νησιά της λεγόμενης δυτικής λεκάνης της Μεσογείου, η Σικελία, η Κορσική, η Σαρδηνία, οι Βαlearίδες, επέστρεψαν στη ρωμαϊκή ενότητα. Η έκταση της αυτοκρατορίας είχε σχεδόν διπλασιαστεί.

Charles Diehl, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1923, σσ. 34, 41 (Διασκευή)

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία το 565 μ.Χ. λίγο πριν τον θάνατο του Ιουστινιανού (<https://www.ypsilantio.gr/content/istorika-stoixeia/istoriko-kai-gewgrafiko-periballon/byzantio/76-byzantin-h-aytokratoria> [ανάκτηση: 9.5.2024])

ΠΑΡΑΘΕΜΑ II

Αν κάνουμε μια γενική εκτίμηση της βασιλείας του Ιουστινιανού, δε θα μπορούσαμε να μην αναγνωρίσουμε την αξεπέραστη μεγαλοπρέπεια και το υψηλό γόητρο που χάρισε προς στιγμήν στη μοναρχία. Θα αναρωτηθούμε, όμως, αν αυτή η μεγαλοπρέπεια ήταν αληθινή ή αν απλά φαινόταν σαν αληθινή. Αυτή η εκπληκτική επεκτατική προσπάθεια [...] εξυπηρετούσε απλά υπερβολικές φιλοδοξίες και εξάντλησε την αυτοκρατορία. [...] Η κατάσταση της μοναρχίας, όταν πέθανε ο Ιουστινιανός, το 565, σε ηλικία 87 χρονών, ήταν πραγματικά αξιολύπητη. Από οικονομική και στρατιωτική άποψη, η αυτοκρατορία ήταν εξαντλημένη. Σε όλα τα σύνορα εμφανίζονταν στον ορίζοντα φοβεροί κίνδυνοι.

Charles Diehl, Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1923, σ. 55-6 (Διασκευή)

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα.

Όλες οι απαντήσεις πρέπει να δίνονται σε συνεχή λόγο.

(α) Σύμφωνα με το Παράθεμα I και τις ιστορικές σας γνώσεις να γράψετε ποιος ήταν ο στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού και να αναφέρετε ένα (1) σημείο από το παράθεμα που να τεκμηριώνει γιατί ήταν τόσο σημαντικός για αυτόν. **(12 μον.)**

- Στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού ήταν η ανάκτηση των εδαφών που είχε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία/ να επαναφέρει την αυτοκρατορία στα αρχικά της σύνορα/ η αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης/ η ανόρθωση της ρωμαϊκής εξουσίας στη Δύση.

- Εξήγηση (αναγκαίο ένα από τα ακόλουθα) :

- Οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες θεωρούσαν τους εαυτούς τους Ρωμαίους αυτοκράτορες και το κράτος τους ρωμαϊκό.

- Ο Ιουστινιανός θεωρούσε υποχρέωσή του (και δικαίωμά του) να κατακτήσει αυτά τα εδάφη, γιατί αυτά αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

-Ο Ιουστινιανός θεωρούσε τον εαυτό του ως κληρονόμο της Ρώμης/ Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 2 + Παράθεμα Ι)

(β) Με βάση τη γραπτή πηγή του Παραθέματος Ι και τον χάρτη που τη συνοδεύει, να σχολιάσετε κατά πόσο ο Ιουστινιανός πέτυχε τον στόχο της εξωτερικής του πολιτικής, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με ένα (1) στοιχείο. **(11 μον.)**

Ορθή απάντηση:

- Ο Ιουστινιανός πέτυχε τον στόχο της εξωτερικής του πολιτικής.

Τεκμηρίωση:

- Έκανε επιτυχείς πολέμους εναντίον των Βανδάλων, των Οστρογόθων και των Βησιγόθων/ γερμανικών βασιλείων στη Δύση/ Έκανε επιτυχείς πολέμους εναντίον των εχθρών του στη Δύση.

- Κατέκτησε τα ρωμαϊκά εδάφη που κατείχαν οι Βάνδαλοι, οι Οστρογόθοι και οι Βησιγόθοι (εν μέρει) /τα γερμανικά βασίλεια στη Δύση.

- Έφερε τις κτήσεις της παλαιάς Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (στη Δύση) στην εξουσία του Βυζαντινού κράτους.

- Σχεδόν διπλασίασε το έδαφος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

- Η Μεσόγειος έγινε ξανά (σχεδόν) βυζαντινή λίμνη, διότι κατακτήθηκαν τα εδάφη γύρω από τη Μεσόγειο.

- Κατακτήθηκαν η Δαλματία, η Ιταλία, ολόκληρη η ανατολική Αφρική, τα νότια της Ισπανίας, τα νησιά της λεγόμενης δυτικής λεκάνης της Μεσογείου, η Σικελία, η Κορσική, η Σαρδηνία, οι Βαlearίδες.

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 2)

(γ) Η εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού είχε και αρνητικά στοιχεία. Να αναφέρετε δύο (2) από αυτά, αξιοποιώντας το Παράθεμα II και τις ιστορικές σας γνώσεις. **(12 μον.)**

Αρνητικά στοιχεία:

Η εξωτερική του πολιτική (ή οι εκστρατείες του Ιουστινιανού) είχε τις παρακάτω επιπτώσεις:

- Σταμάτησε τη φυσική εξέλιξη της αυτοκρατορίας στην Ανατολή.
- Εξάντλησε την αυτοκρατορία.
- Οδήγησε σε οικονομική εξάντληση της Αυτοκρατορίας.
- Οδήγησε σε στρατιωτική εξάντληση της Αυτοκρατορίας.
- Εξυπηρετούσε απλά υπερβολικές φιλοδοξίες (Η πολιτική του ήταν υπερβολικά φιλόδοξη).
- Ξεπερνούσε τις δυνατότητες της Αυτοκρατορίας.
- Απογύμνωσε τις ευρωπαϊκές επαρχίες από στρατεύματα.
- Εξασθένησε τη διεθνή θέση της Αυτοκρατορίας.
- Η κατάσταση της αυτοκρατορίας στο τέλος της εξουσίας του Ιουστινιανού ήταν πραγματικά αξιολύπητη.
- Σε όλα τα σύνορα εμφανίζονταν στον ορίζοντα φοβεροί κίνδυνοι.
- Είχε ολέθριες συνέπειες για την εδαφική ακεραιότητα της Αυτοκρατορίας επί των διαδόχων του (ή ήταν εξαιρετικά δύσκολο για τους διάδοχούς του να διατηρήσουν τα εδάφη που κατέκτησε).

(Α.Π. Β΄ Γυμνασίου, σ. 18, δ. 2)

ΤΕΛΟΣ